ឯកសារស្រាវជ្រាវសង្ខេប

អគ្គលេខាធិការដ្ឋានព្រឹទ្ធសភា

ការរួមចំណែករបស់សភានៅក្នុងសន្និសីទអង្គការ សហប្រជាជាតិស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ឆ្នាំ ២០១៥

អ្នកទទួលបន្ទុកស្រាវជ្រាវៈ លោក ឆន ប៉ូល

ជំនួយការស្រាវជ្រាវៈ លោក នន់ អស្សាច័ន្ទ

ខែកញ្ញា ២០១៥

វិទ្យាស្ថានសភាកម្ពុជា

កំណត់សម្គាល់

វិទ្យាស្ថានសភាកម្ពុជា (វ.ស.ក) គឺជាស្ថាប័នឯករាជ្យមួយដែលផ្តល់ការគាំទ្រដល់ សភាកម្ពុជា តាមរយៈការផ្តល់នូវឯកសារស្រាវជ្រាវទៅតាមសំណើរបសសមាជិក-សមាជិកា និងគណៈកម្មការជំនាញរបស់រដ្ឋសភា-ព្រឹទ្ធសភា ដែលមានការវិភាគទៅលើបញ្ហាដែលកំពុងតែកើតមាននៅពេលបច្ចុប្បន្ន និងដែលអាចនឹងកើតឡើងនាពេលអនាគត លើប្រធានបទការរៀបចំច្បាប់និងគោលនយោបាយសាធារណៈ។ ឯកសារទាំងនេះផ្តល់នូវព័ត៌មានផ្សេងៗដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការងារសភា និងការងារមណ្ឌល ឬភូមិភាគរបស់សមាជិក-សមាជិការសភា ក៏ប៉ុន្តែ រាល់អត្ថន័យដែលមាននៅក្នុងឯកសារទាំងនេះមិនមែនតំណាងឬឆ្លុះបញ្ចាំងអំពីទស្សនៈផ្ទាល់របស់វិទ្យាស្ថានសភាកម្ពុជា សភា ឬសមាជិក-សមាជិកាណាម្នាក់នោះឡើយ។

ខ្លឹមសារនៃឯកសារទាំងនេះមានកំណត់នូវកាលបរិច្ឆេទរៀបចំច្បាស់លាស់ និងអាចប្រើប្រាស់សម្រាប់តែជាឯកសារយោងប៉ុណ្ណោះ។ ឯកសារទាំងនេះមិនមានគោលបំណងផ្តល់ប្រឹក្សាផ្នែកច្បាប់ ឬទៅលើគោលនយោបាយណាមួយឡើយហើយ ក៏មិនបានធ្វើការសិក្សាអោយបានគ្រប់ប្រធានបទ ឬរាល់ខ្លឹមសារលម្អិតដែលពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាដែលបានលើកឡើងនោះដែរ។

ខ្លឹមសារនៃឯកសារស្រាវជ្រាវនេះ ស្ថិតក្រោមច្បាប់ជាធរមានរបស់កម្ពុជា និងកិច្ចព្រមព្រៀងអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិអ្នកនិពន្ធ។ រាល់ការរៀបចំឡើងវិញដោយដកស្រង់នូវផ្នែកណាមួយ ឬខ្លឹមសារទាំងស្រុងនៃឯកសារស្រាវជ្រាវនេះ ត្រូវមានការអនុញ្ញាតពីវិទ្យាស្ថាន។

រក្សាសិទ្ធិ ឆ្នាំ២០១៥ វិទ្យាស្ថានសភាកម្ពុជា (វ.ស.ក)។

មាតិកា

ប្រវត្តិ 4

សន្និសីទអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ឆ្នាំ២០១៥ 5

  កិច្ចព្រមព្រៀងអន្តរជាតិស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ឆ្នាំ ២០១៥........ 6

  បញ្ហាដែលទាក់ទិននឹងអត្ថប្រយោជន៍របស់កម្ពុជា........ 7

មុខងាររបស់សភា និងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ........ 13

សហភាពអន្តរសភា និងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ 13

អាស៊ាន និងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ........ 15

សកម្មភាពកម្ពុជាឆ្លើយតបនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ........ 17

ឯកសារយោង 21

ប្រវត្តិ

អនុសញ្ញាក្របខ័ណ្ឌសហប្រជាជាតិស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ (United Nations Framework Convention on Climate Change: UNFCCC) គឺជាកិច្ចព្រមព្រៀងអន្តរជាតិដំបូង ទទួលស្គាល់ និងដែលបង្កើតឡើងដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហានៃការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ដែលមនុស្សជាអ្នកបង្កឡើង។ អនុសញ្ញានេះចូលជាធរមាននៅថ្ងៃ ទី ២១ ខែ មីនា ឆ្នាំ១៩៩៤។ ប្រទេសចំនួន ១៩៥ ដែលបានផ្តល់សច្ចាប័នដល់អនុសញ្ញានេះហៅរដ្ឋភាគី។ កម្ពុជាផ្តល់សច្ចាប័នដល់អនុសញ្ញានេះនៅឆ្នាំ១៩៩៥ និងអនុសញ្ញានេះចូលជាធរមាននៅកម្ពុជានៅឆ្នាំ ១៩៩៦។[1]

ដោយមើលឃើញថាការប្រែប្រួលអាកាសធាតុគឺជាបញ្ហារួមមួយរបស់មនុស្សជាតិ អនុសញ្ញានេះ(UNFCCC) បានបង្កើតក្របខណ្ឌច្បាប់សម្រាប់ប្រទេសជាសមាជិកដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហានៃការប្រែប្រួល អាកាសធាតុនេះ។[2] ដោយយោងទៅលើសន្ធិសញ្ញានេះ មានលក្ខខណ្ឌសំខាន់ចំនួនបីសម្រាប់ភាគីជាសមាជិក៖

១. ប្រមូល និងចែករំលែកព័ត៌មានទាក់ទងនឹងការបំភាយឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់ (greenhouse gas emissions) គោលនយោបាយជាតិ និងគំរូអនុវត្តន៍ល្អៗ។

២. ដាក់ចេញនូវយុទ្ធសាស្ត្រជាតិសម្រាប់ឆ្លើយតបនឹងការបំភាយឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់ (greenhouse gas emissions) និងការបន្សាំទៅនឹងផលប៉ះពាល់នៃការប្រែប្រួលអាកាសធាតុដែលអាចកើតមាន។

៣. សហការរៀបចំកម្មវិធីបន្សាំនឹងផលប៉ះពាល់នៃការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ

ជាងនេះទៅទៀត UNFCCC បានជំរុញឲ្យបណ្តាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ជួយឧបត្ថម្ភគាំទ្រផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ បច្ចេកទេស និងការកសាងសមត្ថភាពដល់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ដើម្បីឆ្លើយតបនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ។[3]

គោលបំណងដ៏សំខាន់របស់ UNFCCC គឺការរក្សាឲ្យបាននូវស្ថេរភាពកំហាប់ឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់ (greenhouse gas concentrations) ក្នុងកម្រិតមួយដែលនឹងការពារកុំឲ្យមានការប៉ះពាល់កាន់តែច្រើន

---

[1]UNFCCC website. Status of Ratification of the UNFCCC. Accessed on September 1, 2015 at: https://unfccc.int/essential_background/convention/status_of_ratification/items/2631txt.php

[2]The United Nations Framework Convention on Climate Change. See brief information on http://unfccc.int/essential_background/convention/items/2627.php

[3]UNFCCC website. First steps to a safer future: Introducing the United Nations Framework Convention on Climate Change. Accessed on September 1, 2015 at: http://unfccc.int/essential_background/convention/items/6036.php

ទៀតទៅលើអាកាសធាតុតាមរយៈសកម្មភាពរបស់មនុស្ស។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី UNFCCC ពុំមានកំណត់គោលដៅ នៃការកាត់បន្ថយការបំភាយឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់សម្រាប់រដ្ឋភាគីទេ។ ដើម្បីសម្រេចគោលដៅដ៏សំខាន់របស់ UNFCCC ពិធីសារក្យូតូ(Kyoto Protocol) ត្រូវបានអនុម័ត នៅប្រទេសជប៉ុន ថ្ងៃទី ១១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៩៧ និងចូលជាធរមាន ថ្ងៃទី១៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៥។[4] កម្ពុជាផ្តល់សច្ចាប័នដល់ពិធីសារក្យូតូនេះនៅឆ្នាំ២០០២ ដែលចូលជាធរមាននៅឆ្នាំ២០០៥។[5] ពិធីសារក្យូតូនេះ តម្រូវឲ្យប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍កាត់បន្ថយការបំភាយឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់។ ពិធីសារនេះ ក៏តម្រូវឲ្យបង្កើតមូលនិធិបន្សាំ ដែលនឹងជួយឧបត្ថម្ភគាំទ្រថវិកាគម្រោងកម្មវិធីបន្សាំនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុរបស់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ដែលជារដ្ឋភាគីរបស់ពិធីសារក្យូតូ ដើម្បីឲ្យរដ្ឋភាគីដែលជាប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ទាំងនោះ អាចបន្សាំទៅនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ។[6]

សន្និសីទអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ឆ្នាំ២០១៥

សន្និសីទអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុឆ្នាំ ២០១៥ ឬសម័យប្រជុំលើកទី ២១ នៃសន្និសីទរដ្ឋភាគីរបស់អនុសញ្ញាក្របខ័ណ្ឌសហប្រជាជាតិស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ (United Nations Framework Convention on Climate Change: COP21/CMP11) ឬអាចហៅបានថា ប៉ារីសឆ្នាំ២០១៥ នឹងប្រារព្ធឡើងនៅ ទីក្រុងប៉ារីស ប្រទេសបារាំង ចាប់ពីថ្ងៃទី៣០ ខែ វិច្ឆិកា រហូតដល់ ថ្ងៃទី១១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៥។ ប៉ារីសឆ្នាំ២០១៥ មានគោលដៅឈានទៅរកកិច្ចព្រមព្រៀងអន្តរជាតិថ្មីមួយស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ដែលនឹងអនុវត្តដោយគ្រប់រដ្ឋភាគី និងចូលជាធរមានចាប់ពីឆ្នាំ២០២០។[7] កិច្ចព្រមព្រៀងអន្តរជាតិថ្មីស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុនេះ ដែលនឹងជំនួសពិធីសារក្យូតូនឹងផុតកំណត់នៅឆ្នាំ២០២០ មានគោលដៅការរក្សាការកើនកម្តៅពិភពលោកឲ្យស្ថិតនៅក្រោម២អង្សាសេ។

---

[4] UNFCCC website. Kyoto Propocol. Accessed on September 1, 2015 at: http://unfccc.int/kyoto_protocol/items/2830.php
[5] UNFCCC website. Status of Ratification of the Kyoto Protocol. Accessed on September 1, 2015 at: http://unfccc.int/kyoto_protocol/status_of_ratification/items/2613.php
[6] UNFCCC website. Kyoto Protocol. Accessed on September 1, 2015 at: http://unfccc.int/kyoto_protocol/items/2830.php
[7] What is COP21/CMP11? Paris 2015. Accessed on August 25, 2015 at: http://www.cop21.gouv.fr/en/cop21-cmp11/what-cop21-cmp11

កិច្ចព្រមព្រៀងអន្តរជាតិស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ឆ្នាំ ២០១៥

សេចក្តីព្រាងនៃកិច្ចព្រមព្រៀងដែលរៀបចំឡើងសំរាប់កិច្ចចរចារ មានវិធានការសំខាន់ៗចំនួនបីៈ (១) វិធានការកាត់បន្ថយឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់ [8] (២)វិធានការបន្សាំ[9] និង (៣)វិធានការគាំទ្រ។ ទីមួយ វិធានការកាត់បន្ថយការបំភាយឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់ក្នុងរយៈពេលវែង មានគោលបំណងកាត់បន្ថយការបំភាយឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់ដើម្បីទប់ការកើនឡើងកម្តៅផែនដីឲ្យស្ថិតនៅក្រោម ២អង្សាសេ ដូចដែលបានបញ្ជាក់នៅក្នុងមាត្រា២ នៃអនុសញ្ញាក្របខ័ណ្ឌសហប្រជាជាតិស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ (United Nations Framework Convention on Climate Change)។ ទីពីរ វិធានការបន្សាំក្នុងរយៈពេលវែងកាត់បន្ថយភាពងាយរងគ្រោះទៅនឹងផលប៉ះពាល់ ដែលបណ្តាលមកពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ និងជួយសហគមន៍ដែលប្រឈមនឹងផលប៉ះពាល់។ ទីបី កញ្ចប់កាគាំទ្ររួមមាន ហិរញ្ញវត្ថុ ការបង្កើនសមត្ថភាព និងការអភិវឌ្ឍន៍ និងការផ្ទេរបច្ចេកវិជ្ជាទៅប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ដើម្បីជួយឲ្យពួកគេអាចសម្រេចគោលដៅកាត់បន្ថយការបំភាយឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់ និងបន្សាំរយៈពេលវែង។ វិធានការកាត់បន្ថយបំភាយឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់ និងបន្សាំនឹងអនុវត្តដោយផ្អែកទៅលើគោលការណ៍ ការទទួលខុសត្រូវរួមគ្នាតែមានតួនាទីផ្សេងគ្នា និងទៅតាមស្ថានភាពរបស់រដ្ឋភាគីនីមួយៗ។[10]

មានសន្និសីទអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ចំនួន៤ គឺ នៅទីក្រុងឌឺបិន (Durban) ឆ្នាំ២០១១ ដូហា (Doha) ឆ្នាំ២០១២ វ៉ស (Warsaw) ឆ្នាំ២០១៣ និងលីម៉ា (Lima) ឆ្នាំ២០១៤ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងដំណើរការរៀបចំឲ្យមានកិច្ចព្រមព្រៀងអន្តរជាតិថ្មីនេះ។ សន្និសីទអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុឆ្នាំ២០១៥ រំពឹងថានឹងឈានទៅរកកិច្ចព្រមព្រៀងអន្តរជាតិថ្មី ស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុនេះ។

---

[8] វិធានការកាត់បន្ថយឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់ជាអន្តរការគមន៍ទាំងឡាយណាដើម្បីកាត់បន្ថយ ការបំភាយឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់ ក៏ដូចជាការរួមចំនែកជួយឲ្យបរិយាកាសកាន់តែស្អាត។

[9] និយមន័យពាក្យការបន្សាំត្រូវបានកំណត់ដោយក្រុមការងារអន្តររដ្ឋាភិបាលស្តីពីបម្រែបម្រួលអាកាសធាតុ (IPCC) គឺ "ជាការកែប្រែក្នុងធម្មជាតិ និងសកម្មភាពមនុស្សដើម្បីឆ្លើយតបនឹងភាពមិនប្រក្រតីនៃអាកាសធាតុ និងឥទ្ធិពលរបស់វាដែលអាចមានផលប៉ះពាល់ជាច្រើន"។ សក្តានុពលនៃការបន្សាំអាចធ្វើឲ្យកាត់បន្ថយផលប៉ះពាលអាក្រក់របស់បម្រែបម្រួលអាកាសធាតុ និងការបង្កើនអត្ថប្រយោជន៍ផ្សេងៗ ប៉ុន្តែពុំអាចរាំរាំងបានទាំងស្រុងឡើយ។

[10] ACT 2015. Getting Specific on the 2015 Climate Change Agreement: Suggestions for the Legal Text with Explanatory Memorandum. Accessed on August 21, 2015 at: http://www.wri.org/sites/default/files/uploads/ACT2015_LegalSuggestions.pdf

បញ្ហាដែលទាក់ទិននឹងអត្ថប្រយោជន៍របស់កម្ពុជា

ផ្នែកខាងក្រោមនេះ ជាបញ្ហាដែលកម្ពុជាគួរចាប់អារម្មណ៍ ដែលត្រូវបានពិភាក្សានៅក្នុងកិច្ចចរចារនៅសន្និសីទអង្គការសហប្រជាជាតិពីការប្រែប្រួលអាកាសអាកាសធាតុឆ្នាំ២០១៤ នៅទីក្រុងលីម៉ាៈ

១. ផែនការការចូលរួមចំណែកដែលកំណត់ដោយរដ្ឋភាគី (Intended Nationally Determined Contributions: INDCs)

ការកំណត់គោលដៅ និងភាពជោគជ័យ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងថ្មីនេះ គឺពឹងផ្អែកមួយផ្នែកធំលើ ផែនការការចូលរួមចំណែកដែលបានកំណត់ដោយរដ្ឋភាគី (INDCs)។ ត្រឹមថ្ងៃទី៣១ ខែមិនា ឆ្នាំ ២០១៥ រដ្ឋភាគីទាំងអស់ត្រូវផ្ញើផែនការការចូលរួមចំណែកដែលកំណត់ដោយរដ្ឋភាគី (INDCs) ដែលបង្ហាញអំពីការសន្យាកាត់បន្ថយឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់នៅឆ្នាំ ២០២៥ ដើម្បីរួមចំណែកក្នុងការសម្រេចគោលបំណង នៃអនុសញ្ញាក្របខ័ណ្ឌសហប្រជាជាតិស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ (UNFCCC)។

នៅសន្និសីទនៅទីក្រុងលីម៉ា គេពុំអាចឈានទៅរកការព្រមព្រៀងគ្នាថាតើផែនការការចូលរួមចំណែកដែលកំណត់ដោយរដ្ឋភាគី (INDCs) គួរតែនិយាយផ្តោតជាសំខាន់តែលើវិធានកាត់បន្ថយឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់ ឬក៏ទៅលើវិធានការបន្សាំ និងការសន្យារបស់ប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ចំពោះការផ្តល់ជំនួយហិរញ្ញវត្ថុ និងបច្ចេកទេសមកដល់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍។

មកដល់ពេលនេះ មានប្រទេសចំនួន ១១៩ ដែលបានដាក់ជូន អង្គការសហប្រជាជាតិ នូវផែនការការចូលរួមចំណែកដែលកំណត់ដោយរដ្ឋភាគី (INDCs)។ បន្ទាប់ពីពិនិត្យផែនការនេះ (INDCs) ពីប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ ពុំមានការសន្យារបស់ប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍លើការផ្តល់ជំនួយហិរញ្ញវត្ថុ និងបច្ចេកទេសមកកាន់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ឡើយ។

ប្រទេសកម្ពុជាបានផ្ញើផែនការការចូលរួមចំណែកដែលកំណត់ដោយរដ្ឋភាគី (INDC) នៅខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១៥។ បើផ្អែកទៅលើ INDC របស់កម្ពុជា ប្រទេសកម្ពុជា មានវិធានការកាត់បន្ថយឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់ ២៧% នៅឆ្នាំ ២០៣០ នឹង ពង្រីកគម្របព្រៃឈើឲ្យបាន ៦០%។ ទាក់ទងនឹងវិធានការបន្សាំវិញ ប្រទេសកម្ពុជានឹងកាត់បន្ថយភាពងាយរងគ្រោះទៅនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ តាមរយៈការពង្រឹងសមត្ថភាពបន្សាំរបស់សហគមន៍ កែលម្អរប្រព័ន្ធផ្តល់ព្រមានជាមុន កែលម្អរហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធកសិកម្ម អនុវត្ត

បច្ចេកទេសកសិកម្មដែលធន់នឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ អនុវត្តកម្មវិធីដែលកាត់បន្ថយការប្រឈមនឹងជំងឺផ្សេងៗដែលបណ្តាលពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ នឹងបង្កើនសមត្ថភាពបច្ចេកទេស និងស្ថាប័នដែលពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ។[11]

២. ភាពខុសគ្នា

ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ភាគច្រើនជម្រុញឲ្យមានការបែងចែកតួនាទីឲ្យច្បាស់លាស់ រវាងប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ និង ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ក្នុងយុទ្ធនាការឆ្លើយតបនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ (ឧ. គួរឲ្យមានការបែងចែកឲ្យច្បាស់អំពីតួនាទីរវាងប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ និងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ក្នុងការដោះស្រាយការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ)។ ក៏ប៉ុន្តែប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍បានបដិសេធគោលជំហានេះ។ ប្រទេសចិន និងសហរដ្ឋអាមេរិចបានចេញសេចក្តីថ្លែងការណ៍ ដែលមានលក្ខណៈសម្របសម្រួលមួយ ដែលផ្តល់ពាក្យពេចន៍មួយចំនួនដែលប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ និងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍យកមកប្រើប្រាស់ដើម្បីសម្របសម្រួលគ្នា។ ពាក្យពេចន៍ទាំងនោះដកស្រង់ចេញពីគោលការណ៍របស់ UNFCCC ពោលគឺគោលការណ៍«ការទទួលខុសត្រូវរួមគ្នាតែមានតួនាទីផ្សេងគ្នា»(Common but differentiated responsibilities)[12] ទៅតាមសមត្ថភាព

---

[11] Royal Government of Cambodia 2015. Intended Nationally Determined Contributions submitted to the UNFCCC secretariat. Accessed on October 05, 2015 at: http://www4.unfccc.int/submissions/INDC/Published%20Documents/Cambodia/1/Cambodia's%20INDC%20to%20the%20UNFCCC.pdf

[12]ការទទួលខុសត្រូវរួមគ្នា តែមានតួនាទីផ្សេងគ្នា តាមសមត្ថភាពរដ្ឋភាគីនីមួយៗ៖ ដោយហេតុថាប្រទេសជាច្រើនមានកម្រិតសមត្ថភាពខុសគ្នាក្នុងការឆ្លើយតបនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ សន្ធិសីទតម្រូវឲ្យប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ធ្វើជាអ្នកដឹកនាំក្នុងកិច្ចប្រយុទ្ធប្រឆាំងនេះ និងដាក់បន្ទុកឲ្យប្រទេសទាំងនេះ ត្រូវកាត់បន្ថយការបំភាយឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់ និងត្រូវគាំទ្រហិរញ្ញវត្ថុ ដែលជួលសម្រួលដល់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ក្នុងការអនុវត្តវិធានការកាត់បន្ថយឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់ និងវិធានការបន្សាំ ។ អនុសញ្ញាក៏តម្រូវឲ្យមានការផ្ទេរបច្ចេកវិទ្យា និងចំនេះដឹងទៅឲ្យប្រទេសក្រីក្រ និងកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ដែរ (សូមមើលនៅអនុសញ្ញាក្របខ័ណ្ឌសហប្រជាជាតិស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ)។ ក្នុងសេចក្តីប្រកាសរួមមួយរបស់ អាមេរិក ចិន បានប្រើឃ្លា "ការទទួលខុសត្រូវរួមគ្នាតែមានតួនាទីផ្សេងគ្នា ទៅតាមសមត្ថភាព និងទៅតាមស្ថានភាពរបស់រដ្ឋភាគីនីមួយៗ" ដែលបន្ថែម "ទៅតាមស្ថានភាពរបស់រដ្ឋភាគីនីមួយៗ" ។ ចំពោះឃ្លានេះមានការបកស្រាយថានៅស្ថានភាពរបស់រដ្ឋភាគីវិវឌ្ឍ តួនាទីរបស់រដ្ឋភាគីក៏គួមានការផ្លាស់ប្តូរដែរ។

(respective capabilities) និងគោលការណ៍«ទៅតាមស្ថានភាពរបស់រដ្ឋភាគីនីមួយៗ» (in light of difference national circumstances)។[13]

៣. ហិរញ្ញវត្ថុ

មូលនិធិបៃតងសម្រាប់បម្រែបម្រួលអាកាសធាតុ (GCF) ត្រូវបង្កើតឡើងជាយន្តការហិរញ្ញវត្ថុតាមមាត្រា ១១ នៃអនុសញ្ញា (UNFCCC)។ មូលនិធិនេះគាំទ្រគម្រោង កម្មវិធី គោលនយោបាយ និងសកម្មភាពរបស់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍តាមរយៈការផ្តល់ជំនួយឥតសំណង និងប្រាក់កម្ចីបែបសម្បទាន។ មូលនិធិនេះមានគណនេយ្យភាពចំពោះ និងប្រតិបត្តការក្រោមការតម្រង់ទិសរបស់ (COP)។ ១០.២ កោដដុល្លារអាមេរិកត្រូវបានសន្យានៅឆ្នាំ២០១៤។ នៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌអនុសញ្ញា (UNFCCC) ប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍បានបានសន្យាជាផ្លូវការថានឹងផ្តល់ប្រាក់មូលនិធិឲ្យបាន ១០០កោដ ក្នុង១ឆ្នាំ ចាប់ពីឆ្នាំ ២០២០។[14] មូលនិធិបៃតងនេះនឹងផ្តោតទៅលើទាំង វិធានការកាត់បន្ថយឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់ និងវិធានការបន្សុំ និងធនាថាប្រទេសដែលប្រើប្រាស់មូលនិធិ ជាប្រទេសដៃគូ និងមានភាពជាម្ចាស់លើសកម្មភាព ឬគម្រោងដែលទទួលការគាំទ្រថវិកាពីមូលនិធិបៃតងនេះ។

មូលនិធិបៃតងនេះជាយន្តការហិរញ្ញវត្ថុថ្មីចុងក្រោយ ដែលរំពឹងថានឹងផ្តល់ជំនួយ ឬកម្ចី នៅឆ្នាំ២០១៥។ មូលនិធិបៃតងនេះ ក៏ជាយន្តការហិរញ្ញវត្ថុ ដែលបំពេញបន្ថែមទៅលើយន្តការហិរញ្ញវត្ថុដែលមានស្រាប់នៅក្រោម UNFCCC ដែលមិនបានបំពេញតម្រូវការគ្រប់គ្រាន់នៅឡើយ។[15] យន្តការហិរញ្ញវត្ថុបច្ចុប្បន្នរួមមាន៖ (១) ហិរញ្ញវត្ថុជាសាកល (២) មូលនិធិការប្រែប្រួលអាកាសធាតុពិសេស (៣) មូលនិធិសម្រាប់ប្រទេសមានការអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច និង (៤) មូលនិធិបន្សុំ។

នៅសន្និសីទឆ្នាំ ២០១៤ (COP២០) នៅទីក្រុងលីម៉ា ប្រទេសចិនបានបដិសេធការធ្វើវិភាគទានទៅឲ្យមូលនិធិបៃតងសម្រាប់ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុនេះ[16] និងមានគម្រោងបង្កើតមូលនិធិសហប្រតិបត្តិការ

---

[13]C2ES 2014. Outcomes of the UN Climate Change Conference in Lima. Accessed on August 20, 2015 at: http://www.c2es.org/international/negotiations/cop-20-lima/summary

[14]Green Climate Fund. Facts at a Glance. Accessed on September 1, 2015 at: http://news.gcfund.org/download/PDF/introducing-the-GCF.pdf

[15]UNFCC website. Fact sheet: Financing climate change action Investment and financial flows for a strengthened response to climate change. Accessed on September 01, 2015 at: http://unfccc.int/press/fact_sheets/items/4982.php

[16]C2ES 2014. Outcomes of the UN Climate Change Conference in Lima. Accessed on August 20, 2015 at: http://www.c2es.org/international/negotiations/cop-20-lima/summary

ត្បូង- ត្បូង សម្រាប់ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ (Climate Change South-South Cooperation Fund) និងធ្វើការជាមួយប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍។ ប្រទេសចិនក៏បានសន្យាថានឹងបង្កើនថវិកាទ្វេរដងសម្រាប់គម្រោងបង្កើតមូលនិធិសហប្រតិបត្តិការត្បូង-ត្បូងនេះ។

៤. ការបាត់បង់ និងការខូចខាត

សន្និសីទធាតុអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុឆ្នាំ ២០១៣ នៅទីក្រុង Warsaw បានបើកដំណើរការដើម្បីពិចារណាលើវិធានការ ក្នុងការជួយប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ និងងាយរងគ្រោះ(ពីផលប៉ះពាល់ពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុដែលមិនអាចជៀសវាងបាន) ទៅលើកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងទាំងការកាត់បន្ថយឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់ និងការបន្សាំ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ប្រទេសទាំងអស់នេះ ពុំអាចបញ្ចូលបញ្ហាការបាត់បង់ និងការខូចខាត របស់ខ្លួនទៅក្នុងបញ្ជីបញ្ហាសម្រាប់ពិភាក្សារបស់សន្និសីទទីក្រុងប៉ារីស ឆ្នាំ២០១៥ ឡើយ។

៥. ជំហរកម្ពុជា[17] (សេចក្តីថ្លែងការនៅ COP20)

កម្ពុជាបានចាត់ទុកបញ្ហាប្រឈមនឹង ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុជាបញ្ហាសំខាន់នៅក្នុងគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍របស់ខ្លួន ដែលមានគោលបំណងកសាងសង្គមដែលធន់នឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ បញ្ចេញកាបូនិចតិច និង គិតគូពីបញ្ហាបរិស្ថាន និង ចូលរួមចំណែកក្នុងយុទ្ធនាការប្រឆាំងនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុជាសកល។ ចំនែកកម្ពុជាទទូចឲ្យកិច្ចព្រមព្រៀងថ្មីនេះនឹងត្រូវបានធ្វើឡើងដោយផ្អែកលើគោលការណ៍របស់ UNFCCC ដែលធានាឲ្យមានការអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយនិរន្តរភាពសម្រាប់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍។ ជាពិសេស ការចូលរួមចំណែក និងកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងផ្សេងៗរបស់ប្រទេសមានការអភិវឌ្ឍន៍តិច (Least Developed Countries LDC) គួរតែជាការស្ម័គ្រចិត្ត និងមានការគាំទ្រពីប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ទៅលើ ការកសាងសមត្ថភាព ហិរញ្ញវត្ថុ និងការផ្ទេរមកឲ្យនូវបច្ចេកវិទ្យា។ ប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍គួរធានាជំនួយហិរញ្ញវត្ថុ បន្ថែមថ្មីទៀត ដែលទៀងទាត់ពេលវេលា និង ងាយនឹងយកមកប្រើប្រាស់។

សម្គាល់៖ ធនាគារពិភពលោកបានដាក់កម្ពុជាក្នុងបញ្ជីប្រទេសមានប្រាក់ចំណូលទាប និងចាត់ជាប្រទេសមួយក្នុងចំណោមប្រទេសជាច្រើន ដែលងាយទទួលរងផលប៉ះពាល់បំផុតពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ។[18]

---

[17]World Bank 2009. Convenient Solutions to an Inconvenient Truth: Ecosystem-based Approaches to Climate Change. Accessed on August 27, 2015 at: http://siteresources.worldbank.org/ENVIRONMENT/Resources/ESW_EcosystemBasedApp.pdf

[18]ASEAN Joint Statement on Climate Change 2014 delivered by HlaMaungThein, Deputy Director General, Ministry of Environmental Conservation and Forestry, the Republic of the Union of Myanmar on behalf of

៦.ជំហររបស់អាស៊ានស្តីពីការគាំទ្ររបស់ប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍

ទាក់ទងនឹងការគាំទ្រពីប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ អាស៊ានបានជម្រុញ និង លើកទឹកចិត្តឲ្យប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍បង្កើនការគាំទ្រលើ ការកសាងសមត្ថភាព បច្ចេកទេស ការផ្ទេរបច្ចេកវិទ្យា និងហិរញ្ញប្បទានទៅឲ្យប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចបំផុត និងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ដើម្បីសម្រេចឲ្យបានគោលបំណងនៃការកាត់បន្ថយឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់ និងការបន្សាំទៅនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ។ បន្ថែមលើនេះទៀត ការព្រមព្រៀងគ្នា និងការដាក់ឲ្យដំណើរការ ការគាំទ្រដែលសន្យាដោយប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ គឺជាការងារបន្ទាន់ សម្រាប់ប្រទេសមានការអភិវឌ្ឍន៍តិចបំផុត។[19]

៧. គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយចីរភាព ឬ របៀបវារៈឆ្នាំ ២០៣០

នៅថ្ងៃទី ២៥ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១៥ មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិដែលមានប្រទេស ១៩៣ ចូលរួម បានអនុម័តលើគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយចីរភាព ឬ របៀបវារៈឆ្នាំ ២០៣០ នៅឯជំនួបកំពូលអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយចីរភាព។ របៀបវារៈឆ្នាំ ២០៣០ រៀបរៀងដោយក្រុមការងារពិគ្រោះយេបល់របស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ដោយមានការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយរដ្ឋជាសមាជិក និងមានគោលដៅបំបាត់ភាពក្រីក្រនៃគ្រប់រូបភាពទាំងអស់។[20]

របៀបវារៈឆ្នាំ ២០៣០ ក៏នឹងដោះស្រាយបញ្ហាការប្រែប្រួលអាកាសធាតុផងដែរ។ គោលដៅទី១៣ នៃរបៀបវារៈឆ្នាំ ២០៣០ គឺចាត់វិធានការបន្ទាន់ដើម្បីឆ្លើយតបនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ នឹងផលប៉ះពាល់ដែលបណ្តាលមកពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ។ គោលដៅទី ១៣ រំពឹងថានឹងបំពេញបន្ថែមដល់កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ដែលរដ្ឋភាគីនឹងអនុម័តនៅប៉ារីសនៅចុងឆ្នាំ ២០១៥ នេះ។[21] គោលដៅទី ១៣ ដក់ចេញសកម្មភាពនានាដូចខាងក្រោមនេះ៖

ASEAN member states at the Joint High Level Segment 20th Session of the Conferences of the Parties to UNFCCC in Lima Peru in 2014.

[19] Speech by the IPU president, Hon. Saber Chowdhury, Accessed on August 24, 2015 at: http://www.ipu.org/splz-e/cop20/shc.pdf

[20] UN News Center 2015. UN adopts new Global Goals, charting sustainable development for people and planet by 2030. Accessed on 07 October 7, 2015 at: http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=51968#.VhR2hPmqqko

[21] The Sustainable Development Goals of the Post-2015 Agenda: Comments on the OWG and SDSN Proposals. Accessed on October 05, 2015 at: https://www.die-gdi.de/uploads/media/DIE__Comments__on__SDG__proposals__150226_07.pdf

- ជាការពង្រឹងភាពធន់ និងសមត្ថភាពបន្សាំទៅនឹងមុខសញ្ញាគ្រោះថ្នាក់ និងគ្រោះមហន្តរាយដែលបណ្ដាលមកពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុនៅគ្រប់ប្រទេស។
- បញ្ចូលវិធានការឆ្លើយតបនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុទៅក្នុងគោលនយោបាយ យុទ្ធសាស្ត្រ និងការរៀបចំផែនការថ្នាក់ជាតិ។
- លើកកម្ពស់សកម្មភាពអប់រំ ការយល់ដឹង សមត្ថភាពមនុស្ស និងស្ថាប័នលើវិធានការកាត់បន្ថយឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់ វិធានការបន្សាំ ការកាត់បន្ថយការប៉ះពាល់ និងប្រព័ន្ធផ្ដល់ព្រមានជាមុន។

ក្រៅពីគោលដៅទី ១៣ របៀបវារៈឆ្នាំ ២០៣០ ក៏មានវិធានការផ្សេងទៀត ដែលឆ្លើយតបទៅនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ។ វិធានការទាំងនោះរួមមាន៖

- លើកកម្ពស់ភាពធន់នៃអ្នកក្រីក្រទៅនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ (ចំណុចដៅ ១.៥) នៃគោលដៅ ១៖ បំបាត់ភាពក្រីក្រនៃគ្រប់រូបភាពទាំងអស់)។
- អនុវត្តបច្ចេកទេសកសិកម្មដែលធននឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ និង កសាងសមត្ថភាពបន្សាំ (ចំណុចដៅ ២.៤ នៃ គោលដៅ ២៖ លុបបំបាត់ភាពស្រេកឃ្លាន សម្រេចឲ្យបានសន្តិសុខស្បៀង និង អាហាររូបត្ថម្ភប្រសើរឡើង និងលើកកម្ពស់កសិកម្មដែលមាននិរន្តរភាព)។
- ធនាឲ្យបាននូវលទ្ធភាពទទួលបានទឹកស្អាតសម្រាប់មនុស្សគ្រប់រូប និងដោយស្មើរភាពគ្នា (ចំណុចដៅ ៦.១ នៃ គោលដៅ ៦៖ ធនាឲ្យបាននូវលទ្ធភាពទទួលបានទឹកស្អាត និងអនាម័យសម្រាប់មនុស្សគ្រប់រូប)។
- កសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធកសិកម្មដែលមានគុណភាព និរន្តរភាព និង ធន់នឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ (ចំណុចដៅ ៩.១ នៃគោលដៅ ៩៖ កសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធកសិកម្មដែលធន់នឹង ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ និងលើកកម្ពស់ឧស្សាហូបនីយកម្ម ដែលមាននិរន្តរភាព និងការច្នៃប្រឌិត)។
- បង្កើនចំនួនទីក្រុង និងលំនៅដ្ឋាន ដែលជ្រើសយក និងអនុវត្តគោលនយោបាយ និងផែនការដែលឆ្ពោះទៅរកការរួមបញ្ចូល ប្រសិទ្ធភាពនៃការប្រើប្រាស់ធនធាន វិធានការកាត់បន្ថយឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់ វិធានការបន្សាំនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ និងភាពធន់ទៅនឹងគ្រោះមហន្តរាយ (ចំណុចដៅ ១១.b នៃ គោលដៅ ១១៖ ធ្វើឲ្យទីក្រុងមានភាពធន់ មានសុវត្ថិភាព និងមាននិរន្តរភាពសម្រាប់មនុស្សគ្រប់រូប)។
- គ្រប់គ្រង និងការពារប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីសមុទ្រ និងឆ្នេរសមុទ្រ (ចំណុចដៅ ១៤.២ នៃគោលដៅ ១៤៖ អភិរក្ស និងប្រើប្រាស់ មហាសមុទ្រ សមុទ្រ និងធនធនធានសមុទ្រដោយមាននិរន្តរភាព)។

មុខងាររបស់សភា និងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ

ទោះបីជា រដ្ឋាភិបាលជាអ្នកអនុវត្តគោលនយោបាយ កម្មវិធី និងសកម្មភាពផ្សេងៗជាច្រើនពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុក៏ដោយ សភាក៏មានភារៈកិច្ចរួមចំណែកក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាទាក់ទង់នឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុនេះដែរ។ សភាអាចចូលរួមការងារពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ តាមរយៈមុខងារសំខាន់ៗចំនួនបី គឺ *ត្រួតពិនិត្យ នីតិកម្ម (ការបង្កើតច្បាប់) និងតំណាង*។[22]

មុខងារត្រួតពិនិត្យ៖ ទោះបីថា រដ្ឋាភិបាលជាអ្នកអនុវត្តកម្មវិធី សកម្មភាពទាំងឡាយដែលឆ្លើយតបនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុក៏ដោយ ក៏សភាអាចមានឥទ្ធិពលទៅលើលទ្ធផលដែលសម្រេចដោយរដ្ឋាភិបាល ហើយ សភាក៏អាចធ្វើការត្រួតពិនិត្យទៅលើថវិកា កម្មវិធីផ្សេងៗ និងការអនុវត្តគោលនយោបាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលដែរ។[23]

មុខងារនីតិកម្ម៖ សភាមានឥទ្ធិពលខ្លាំងចំពោះសកម្មភាពទាំងឡាយពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ តាមរយៈមុខងារចម្បងក្នុងការបង្កើតច្បាប់។ សភាអាចបញ្ចូលគោលនយោបាយទាក់ទងនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍ដែលមានភាពឆ្លាតវៃ គោលបំណង និងគោលដៅ នៅក្នុងច្បាប់។ ហើយសភាអាចអនុវត្តការងារនេះតាមរយៈការប្រឹក្សាយោបល់ជាមួយសហគមន៍ សាធារណៈជន និងដៃគូពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗទៀតដែរ។[24]

មុខងារតំណាង៖ សភាមានតួនាទីជួយដាស់តឿនប្រជាពលរដ្ឋ ដូចជាបញ្ហាពាក់ព័ន្ធនឹងផលប៉ះពាល់ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុលើបរិស្ថាន ការអប់រំណែនាំសាធារណៈអំពីការខិតខំប្រឹងប្រែងដើម្បីឆ្លើយតបនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ។[25]

សហភាពអន្តរសភា និងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ

ពាក់ព័ន្ធនឹងសកម្មភាពឆ្លើយតបនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ សហភាពអន្តរសភា (IPU) មានគោលបំណងប្រើអំណាចរដ្ឋធម្មនុញ្ញដែលមាននៅក្នុងស្ថាប័នសភាប្រទេសជាសមាជិក ដើម្បីជំរុញឲ្យមានឆន្ទៈនយោបាយ ដែលចាំបាច់សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍន៍សង្គមដែលបញ្ចេញកាបោនតិច និងមានភាពធន់ទៅនឹង

---

[22]Parliament and climate change, Professional Development Program for Parliamentarians and Parliamentary Staff. Access on August 20, 2015 at: http://www.parliamentarystrengthening.org/climatechangemodule/

[23]Ibid

[24]Ibid

[25]The 2015 Global Climate Legislation Study. Foreword by the President of the Inter-Parliamentary Union. Accessed on September 2, 2015 at: http://www.lse.ac.uk/GranthamInstitute/publication/2015-global-climate-legislation-study/

ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ។[26] សហភាពអន្តរសភា (IPU) ជឿជាក់ថាសភាគឺតួអង្គដ៏សំខាន់ នៅក្នុងយុទ្ធសាស្ត្រ ដែលជោគជ័យក្នុងការឆ្លើយតបនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ និងជឿជាក់ទៀតថាសភាក៏មានការទទួលខុសត្រូវមួយចំណែកលើការអនុវត្តន៍ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រទាក់ទងនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុឲ្យមានប្រសិទ្ធភាព។ ជាងនេះទៀត សភាក៏មានកាតព្វកិច្ចក្នុងការអនុម័ត ការធ្វើវិសោធនកម្មច្បាប់ ការអនុម័តថវិកាជាតិ និងការតាមដានគ្រប់គ្រងសកម្មភាពរដ្ឋាភិបាលពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុដែរ។[27]

សហភាពអន្តរសភា ដោយធ្វើការជិតស្និទ្ធជាមួយបណ្តាសភាជុំវិញពិភពលោក មានគោលបំណងបង្កើតផែនការសកម្មភាពសភា សម្រាប់វិធានការដ៏មានប្រសិទ្ធិភាពទៅលើការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ បន្ទាប់ពីសន្និសីទទីក្រុងប៉ារីសឆ្នាំ២០១៥ រហូតដល់ឆ្នាំ២០២០។[28] បន្ទាប់ពីសន្និសីទ២០១៥ នេះ សភានៃប្រទេសនីមួយៗត្រូវសម្រេចដាក់បញ្ចូលកិច្ចព្រមព្រៀងថ្មីនេះទៅក្នុងច្បាប់ជាតិរបស់ខ្លួន រួមជាមួយការដើរតួនាទីទាំងបីខាងលើដើម្បីធានាការអនុវត្តន៍ប្រកបដោយប្រសិទ្ធិភាព។

លើសពីនេះទៀត សហភាពអន្តរសភា (IPU) រំពឹងថាសមាជិកសភា ឬ ព្រឹទ្ធសភាដែលចូលរួមមហាសន្និបាទ នឹងសិក្សា ផ្តល់យោបល់លើ និងអនុម័ត ឯកសារព្រាងនៃលទ្ធផលប្រជុំ (ដែលបានរៀបចំដោយ IPU) ដែលនឹងបញ្ជូនទៅ សន្និសីទអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុនៅចុងឆ្នាំ ២០១៥ នៅទីក្រុងប៉ារីស។ ឯកសារព្រាងនៃលទ្ធផលប្រជុំនេះ ទទួលស្គាល់ថាការប្រែប្រួលអាកាសធាតុកំពុងមានផលប៉ះពាល់ជាអវិជ្ជមាននៅជុំវិញពិភពលោក និងថាជាការកិច្ចការបន្ទាន់ក្នុងការកម្រិតការកើនកម្តៅឲ្យនៅក្រោម ២ អង្សាសេ។ ឯកសារព្រាងនៃលទ្ធផលប្រជុំនេះ បានរំលឹកពីគោលការណ៍របស់ UNFCCC ពោលគឺគោលការណ៍ «ការទទួលខុសត្រូវរួមគ្នា តែមានតួនាទីផ្សេងគ្នា»(Common but differentiated responsibilities) និងទៅតាមសមត្ថភាពរបស់រដ្ឋភាគីនិមួយៗ(respective capabilities) ហើយទទូចឲ្យកិច្ចព្រមព្រៀងនៅប៉ារីសថ្មីនេះគិតគូរអំពីការគាំទ្រដល់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ដែលរួមមានហិរញ្ញវត្ថុ បច្ចេកវិជ្ជា និងការកសាងសមត្ថភាព។[29]

---

[26] Speech by the IPU president, Hon. Saber Chowdhury, Accessed on August 24, 2015 at: http://www.ipu.org/splz-e/cop20/shc.pdf

[27] The 2015 Global Climate Legislation Study. Foreword by the President of the Inter-Parliamentary Union. Accessed on September 2, 2015 at: http://www.lse.ac.uk/GranthamInstitute/publication/2015-global-climate-legislation-study/

[28] The 2015 Global Climate Legislation Study. Foreword by the President of the Inter-Parliamentary Union. Accessed on September 2, 2015 at: http://www.lse.ac.uk/GranthamInstitute/publication/2015-global-climate-legislation-study/

[29] IPU 2015. Preliminary draft outcome document of the Parliamentary meeting on the occasion of the UN Climate Change Conference. Accessed on October 05, 2015 at: http://www.ipu.org/conf-e/133/2cmt-4-dr1.pdf

ជាចុងក្រោយ ឯកសារព្រាងនៃលទ្ធផលប្រជុំ បានសន្យាថា ការសហការណ៍ រវាងសភាដែលជាសមាជិក សហភាពអន្តរសភា (IPU) នឹងជាមធ្យោបាយក្នុងការពង្រឹង សមត្ថភាពសភាក្នុងការអនុវត្ត និង តាមដានការអនុត្តច្បាប់ស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ និងការចែករំលែកបទពិសោធន៍ល្អៗ។[30]

អាស៊ាន និងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ

អាស៊ានបានបង្ហាញពីក្តីបារម្ភណ៍ និងការប្តេជ្ញាចិត្តក្នុងការចូលរួមដោះស្រាយបញ្ហាការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ តាមរយៈសេចក្តីប្រកាស និងសេចក្តីថ្លែងការណ៍មួយចំនួននៅក្នុងសន្និសីទអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ។[31] នៅក្នុងសេចក្តីថ្លែងការណ៍ក្នុងកិច្ចប្រជុំកំពូលអាស៊ានលើកទី១៦ នៅឆ្នាំ២០១០ អាស៊ាន យល់ឃើញថាតំបន់អាស៊ីភាគអាគ្នេយ៍ គឺជាតំបន់ដែលងាយទទួលរងគ្រោះពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ហើយសេចក្តីថ្លែងការណ៍នោះដែរក៏បានបញ្ជាក់សារជាថ្មីពីការប្តេជ្ញាចិត្តក្នុងការសម្រេចគោលដៅរបស់អនុសញ្ញាស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុក្នុងក្របខ័ណ្ឌសហប្រជាជាតិ (United Nations Framework Convention on Climate Change)។[32]

អាស៊ានមានគោលនយោបាយ និងកម្មវិធីសកម្មភាពរបស់ខ្លួន ទាក់ទងនឹងបញ្ហាការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ។ នៅក្នុងផ្នែក D នៃឯកសារផែនការសហគមន៍ សង្គមវប្បធម៌របស់អាស៊ាន (ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint) បានបង្ហាញថា អាស៊ានមានគោលដៅពង្រឹងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការទាំងថ្នាក់តំបន់ និងថ្នាក់អន្តរជាតិ ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហា និងផលប៉ះពាល់ពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ តាមរយៈបង្កើតឲ្យមាន សកម្មភាព យុទ្ធសាស្ត្រផ្សេងៗ។[33] សកម្មភាពយុទ្ធសាស្ត្រគន្លឹះមួយចំនួនដែលបានបញ្ចូលនៅក្នុងផែនការនេះរួមមាន៖

- លើកកម្ពស់ការយល់ដឹងជារួមរបស់បណ្តាប្រទេសអាស៊ានទៅលើការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ
- ជម្រុញការខិតខំប្រឹងប្រែងក្នុងការបង្កើតគំនិតផ្តួចផ្តើមទាក់ទងទៅនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុនៅសម្រាប់អាស៊ាន
- ជម្រុញ ផ្សព្វផ្សាយ និងសម្របសម្រួលទៅលើការផ្លាស់ប្តូរចំនេះដឹង/ព័ត៌មាន ស្តីពីការអភិវឌ្ឍន៍ និងការស្រាវជ្រាវបែបវិទ្យាសាស្ត្រ(Research & Development: R&D) ការចែករំលែក និង

---

[30] Ibid

[31] Raman Letchumanan (?).Is there an ASEAN policy on climate change? Accessed on September 02, 2015 at: http://www.lse.ac.uk/IDEAS/publications/reports/pdf/SR004/ASEC.pdf

[32] ASEAN Leaders' Statement on Joint Response to Climate Change. Accessed on September 10, 2015 at: http://www.asean.org/news/item/asean-leaders-statement-on-joint-response-to-climate-change

[33] ASEAN 2009. ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint.

ការផ្ទេរ បច្ចេកវិទ្យា និងការអនុវត្តន៍ល្អៗ ពាក់ព័ន្ធនឹងវិធានការណ៍ការបន្សាំ និងកាត់បន្ថយឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់

- បង្កើតយុទ្ធសាស្ត្រថ្នាក់តំបន់ ដើម្បីពង្រឹងសមត្ថភាពបន្សាំ និងសេដ្ឋកិច្ចដែលបញ្ចេញកាបោនតិច (low carbon economy) និង
- ការជម្រុញយុទ្ធសាស្ត្រ ដើម្បីធានាថាគំនិតផ្តួចផ្តើមទាក់ទងនឹងបញ្ហាអាកាសធាតុនេះ នឹងធ្វើឲ្យសហគមន៍អាស៊ានមានភាពរីកចម្រើនផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ព្រមទាំងមានបរិស្ថានល្អផងដែរ។

ដើមប្បីអនុវត្តទៅតាមសេចក្តីថ្លែងការណ៍នៅកិច្ចប្រជុំកំពូលអាស៊ានលើកទី ១៦ ឆ្នាំ ២០១០ អាស៊ានបានអនុម័តផែនការសកម្មភាពអាស៊ានរួមស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ (AAP-JRCC) ឆ្នាំ ២០១២។[34] ផែនការសកម្មភាពដែលបានបង្កើតឡើង ឆ្នាំ ២០១២ រួមមាន៖ (១) ការបន្សាំ (២) ការកាត់បន្ថយឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់ (៣) ហិរញ្ញវត្ថុ និងប្រើប្រាស់ថវិកា (៤) ការផ្ទេរបច្ចេកវិទ្យា (៥) ការកសាងសមត្ថភាព និង (៦) កិច្ចសហប្រតិបត្តិការតំបន់ផ្សេងៗទៀត។ គួរកត់សម្គាល់ផងដែរថា ផែនការសកម្មភាពរួមស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ (AAP-JRCC) របស់អាស៊ានមិនមានការកំណត់គោលដៅ ដើម្បីឲ្យប្រទេសជាសមាជិកអាស៊ានអនុវត្តទេ ផ្ទុយទៅវិញ AAP-JRCC ផ្តោតទៅលើការចែករំលែកព័ត៌មាន បទពិសោធន៍ល្អៗ និងការរៀនសូត្រពីគ្នា។

ក្រុមការងារការប្រែប្រួលអាកាសធាតុអាស៊ាន (ASEAN Working Group on Climate Change: AWGCC) បានបង្កើតនៅឆ្នាំ ២០០៩ និងមានតួនាទីទទួលខុសត្រូវលើ ផែនការសកម្មភាពអាស៊ានរួមស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ។[35] គំនិតផ្តួចផ្តើមស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុអាស៊ាន (ASEAN Climate Change Initiative: ACCI) គឺជាវេទិកាប្រឹក្សាយោបល់ ដើម្បីសម្របសម្រួល និងកិច្ចសហការរវាងអង្គភាពអាស៊ាន តាមវិស័យដែលរងផលប៉ះពាល់ពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ដូចជាថាមពល រុក្ខាប្រមាញ់ កសិកម្ម និង គ្រប់គ្រងគ្រោះមហន្តរាយ ដើម្បីធានាឲ្យបាននូវ វិធីសាស្ត្រសម្របសម្រួលដ៏ល្អក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាទាក់ទងនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ។[36]

ដោយមូលហេតុថាការប្រែប្រួលអាកាសធាតុជាបញ្ហាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងវិស័យច្រើន មិនត្រឹមតែក្រុមការងារការប្រែប្រួលអាកាសធាតុអាស៊ាន (AWGCC) ទេដែលធ្វើការលើបញ្ហាការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ មាន

[34] ASEAN Cooperation on Climate Change. Accessed on September 01, 2015 at: http://environment.asean.org/asean-working-group-on-climate-change/
[35] ASEAN Action Plan on Joint Response to Climate Change. Accessed on September 01, 2015 at: http://environment.asean.org/wp-content/uploads/2015/06/ANNEX-8-Lead-Countries-for-ASEAN-Action-Plan-on-Joint-Response-to-Climate-Change-27-March-2013.pdf
[36] Ibid

ក្រុមការងារផ្សេងៗទៀតដូចជា បរិស្ថាន កសិកម្ម និង រុក្ខាប្រមាញ់ ថាមពល និងដឹកជញ្ជូន វិទ្យាសាស្ត្រ និងបច្ចេកវិទ្យា។[37]

ឧទាហរណ៍គម្រោងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុអនុវត្តដោយអាស៊ានមានដូចតទៅ៖

- ខ្យល់បរិសុទ្ធក្នុងក្រុងតូចៗរបស់អាស៊ាន
- ការស្តារឡើងវិញ និង ការប្រើប្រាស់ដោយនិរន្តរភាពនូវតំបន់ព្រៃដីល្បាប់នៅតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍
- ការគ្រប់គ្រងប្រកបដោយនិរន្តរភាពនូវតំបន់ព្រៃដីល្បាប់នៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍
- សកម្មភាពអាស៊ានស្តីពីការបំពុលឆ្លងដែន ដោយផ្សែង (ឧ .ផ្សែងបណ្តាលមកពីភ្លើងឆេះព្រៃ)
- និងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការអាស៊ានស្តីពីទីក្រុងដែលមានបរិស្ថានស្អាត និងមាននិរន្តរភាព ។ល។

សកម្មភាពកម្ពុជាឆ្លើយតបនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ

កម្ពុជាផ្តល់សច្ចាប័ន ដល់អនុសញ្ញា UNFCCC នឹងពិធីសារខ្យូតូ។ ដើម្បីបំពេញតួនាទីជារដ្ឋភាគី រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានបំពេញការងារដូចខាងក្រោម៖

- ដាក់ជូនលេខាធិការដ្ឋាននៃ អនុសញ្ញា UNFCCC នូវផែនការទំនាក់ទំនងជាតិដំបូង (Cambodia´s Initial National Communication 2002) ឆ្នាំ ២០០២។ នេះជារបាយការណ៍ដែលផ្តល់ព័ត៌មានស្តីពី ឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់(GHG) និង ជាវិធានការកាត់បន្ថយ និងមធ្យោបាយបន្សាំនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ។

- បានអនុម័ត និងដាក់ជូនលេខាធិការដ្ឋានអនុសញ្ញា UNFCCC នូវកម្មវិធីសកម្មភាពបន្សាំជាតិ (National Adaptation Program of Action: NAPA)។ តាមរយៈកម្មវិធីនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានបង្ហាញថា កម្ពុជាគឺជាប្រទេសមានការអភិវឌ្ឍន៍តិចបំផុត និងជាប្រទេសកសិកម្ម ដែលងាយទទួលរងផលប៉ះពាល់ពីកាប្រែប្រួលអាកាសធាតុ។ ក្នុងន័យនេះ កម្មវិធីសកម្មភាពមានគោលបំណងផ្តល់ក្របខណ្ឌសម្រាប់ណែនាំ ដល់ការសម្របសម្រួលការ

---

[37]ASEAN Cooperation on Climate Change. Accessed on September 01, 2015 at: http://environment.asean.org/asean-working-group-on-climate-change/

អនុវត្តគំនិតផ្តួចផ្តើមការបន្សាំតាមរយៈការចូលរួមដើម្បីប្រមូលផ្តុំកម្លាំង ជាមួយនឹងកម្មវិធីជាច្រើនទៀតស្តីពីបរិស្ថាន និងការអភិវឌ្ឍ។[38]

- បានបង្កើត គណៈកម្មាធិការជាតិគ្រប់គ្រងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ (NCCC) ឆ្នាំ២០០៦។ គណៈកម្មាធិការនេះ ជាយន្តការអន្តរក្រសួង និងមានតួនាទីបង្កើតយុទ្ធសាស្ត្រ គោលនយោបាយ ឧបករណ៍គតិយុទ្ធ កម្មវិធីពាក់ពន្ធ័នឹងបញ្ហាការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ។ គណៈកម្មាធិការ នេះក៏ជំរុញឲ្យមានការដាក់បញ្ចូលបញ្ហាការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ទៅក្នុងយុទ្ធសាស្ត្រ គោលនយោបាយ ឧបករណ៍គតិយុទ្ធ ព្រមទាំងជម្រុញឲ្យមានការចូលរួមកាន់តែផុសផុល។[39]

- គណៈកម្មាធិការជាតិគ្រប់គ្រងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ (NCCC) ជាមួយនឹងការចូលរួមពីក្រសួងពាក់ព័ន្ធ ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ និងអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល បានបង្កើតផែនការយុទ្ធសាស្ត្រឆ្លើយតបនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុកម្ពុជា (Cambodia Climate Change Strategic Plan: CCCSP 2014-2023) ២០១៤ ដល់ ២០២៣។ ទស្សនវិស័យរបស់យុទ្ធសាស្ត្រនេះ គឺតម្រូវឲ្យកម្ពុជាជំរុញបង្កើតសង្គមបៃតង ដើម្បីកាត់បន្ថយការបញ្ចេញឧស្ម័នកាបូនតិច ភាពធន់នឹងអាកាសធាតុ សមភាព និរន្តរភាព ហើយសង្គមបៃតងនេះត្រូវផ្អែកលើចំនេះដឹង។

ស្របជាមួយផែនការយុទ្ធសាស្ត្រឆ្លើយតបនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុកម្ពុជា (CCCSP) ស្ថានប័ន និងក្រសួងពាក់ព័ន្ធចំនួន ១០[40] ក៏បានបង្កើតផែនការសកម្មភាព និងយុទ្ធសាស្ត្រស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុតាម វិស័យដែរ។ ទាំងផែនការយុទ្ធសាស្ត្រ និងផែនការសកម្មភាពតាមវិស័យផ្សេងៗសុទ្ធតែធ្វើឡើងឲ្យស្របនឹង CCCSP និងដើម្បីសម្រេចគោលដៅ CCCSP។[41] ជាងនេះទៅទៀត ផែនការនេះក៏បានឆ្លុះបញ្ចាំងពី សារៈសំខាន់នៃការបញ្ជ្រាបបញ្ហាការប្រែប្រួលអាកាសធាតុទៅក្នុងដំណើរកសាងផែនថ្នាក់ក្រោមជាតិដែរ។

---

[38]MoE 2006. National Adaptation Program of Action to Climate Change. Accessed on September 02, 2015 at: http://unfccc.int/resource/docs/napa/khm01.pdf

[39]RGC, Sub-Decree On The Establishment Of The National Climate Change Committee, Article 1(April 2006), 1. http://www.asianjudges.org/wp-content/uploads/2014/09/sub-decree-on-the-establishment-of-nccc-english.pdf

[40]The line ministries included: the Ministry of Environment (MoE); Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries (MAFF); Ministry of Industry, Mines and Energy (MIME); Ministry of Education, Youth and Sport (MoEYS); Ministry of Health (MoH); Ministry of Women's Affairs (MoWA); Ministry of Water Resources and Meteorology (MoWRAM); Ministry of Public Works and Transport (MPWT); Ministry of Rural Development (MRD); and the National Committee for Disaster Management (NCDM).

[41]NCCC 2013. Cambodia Climate Change Strategic Plan (2014-2023). Accessed on September 08, 2015 at: http://camclimate.org.kh/en/policies/nccc-news/197-cccsp-2014-2023-kh-en-final.html

បន្ថែមពីលើអ្វីដែលបានរៀបរាប់ខាងលើ នៅមានកម្មវិធីមានសារៈប្រយោជន៍ជាច្រើនទៀតដែលទាក់ទងនឹងវិធានការបន្សាំ និងការកាត់បន្ថយឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់។ កម្មវិធីទាំងនោះមានដូចខាងក្រោមៈ

- កម្មវិធីសាកល្បងសម្រាប់ភាពធន់នឹងអាកាសធាតុ បានបញ្ចប់នៅឆ្នាំ២០១៣ (Pilot Progam for Climate Resilience Project ended in 2013) មានគោលបំណងធានាថាការចំណាយផ្សេងៗទៅលើវិស័យកសិកម្ម ត្រូវផ្តោតជាសំខាន់ទៅលើផលវិជ្ជមាន និងអវិជ្ជមានដែលបណ្តាលពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ។[42]

- សម្ព័ន្ធភាពការប្រែប្រួលអាកាសធាតុកម្ពុជា ដែលកំពុងស្ថិតក្នុងដំណើរការ (ongoing Cambodia Climate Change Alliance) គឺជាគម្រោងដែលបានទទួលមូលនិធិសម្រាប់ការគាំទ្រសម្រាប់ការបន្សាំ និងការកាត់បន្ថយការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ។

- កម្មវិធីបន្សាំនៅសហគមន៍នៅកម្ពុជា បានបញ្ចប់ឆ្នាំ ២០១៥ (Cambodia Communities Based Adaptation Program ended in 2015) គឺជាកម្មវិធីដែលទទួលជំនួយសម្រាប់ការបង្កើនភាពធន់របស់សហគមន៍ជនបទទៅនឹងការបម្រែបម្រួលអាកាសធាតុ។[43]

- កម្មវិធី UN-REDD+ (កាត់បន្ថយការបំភាយឧស្ម័នដោយការមិនកាប់បំផ្លាញព្រៃឈើ) (កំពុងដំណើរការបច្ចុប្បន្ន) រំពឹងថាការកាប់ព្រៃឈើនឹងអាចថយចុះ ពង្រឹងការអភិរក្ស និងលើកកម្ពស់ការគ្រប់គ្រងព្រៃដោយមាននិរន្តរភាព សម្រាប់ប្រយោជន៍ប្រជាពលរដ្ឋជាពិសេសគឺជនក្រីក្រតាមជនបទ សត្វព្រៃ និងអាកាសធាតុ។[44]

- គម្រោងលើកកម្ពស់ ការគ្រប់គ្រងទឹកឲ្យមានភាពធន់នឹងអាកាសធាតុ និង កម្មវិធីការអនុវត្តក្នុងវិស័យកសិកម្មនៅតាមទីជនបទ (កំពុងដំណើរការ) (ongoing project for Promoting Climate Resilliant Water Management and Agricultural Practices in Rural Cambodia) មានកម្មវត្ថុជួយឲ្យវិស័យកសិកម្ម មិនសូវ ទទួលផលប៉ះពាល់ ពីការប្រែប្រួលនៃធនធានទឹកដែលបណ្តាលមកពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ។[45]

---

[42]Preparation of a Strategic Pilot Program for Climate Resilience Project – Phase I. About us. Accessed on September 12, 2015 at: https://ppcrcambodia.wordpress.com/2012/04/20/about-us/
[43]UNDP Cambodia website. Environment and Energy. Accessed on September 09, 2015 at: http://www.kh.undp.org/content/cambodia/en/home/operations/projects/environment_and_energy.html
[44]UNDP Cambodia website. Environment and Energy. Accessed on September 09, 2015 at: http://www.kh.undp.org/content/cambodia/en/home/operations/projects/environment_and_energy.html
[45]Ibid.

- គម្រោងការគ្រប់គ្រងព្រៃឈើប្រកបដោយនិរន្តរភាពបានបញ្ចប់នៅខែកុម្ភៈ២០១៥ (Sustanable Forest Management Project ended in February 2015) មានគោលបំណង ពង្រឹងការគ្រប់គ្រងព្រៃឈើប្រកបដោយនិរន្តរភាព តាមរយៈការបញ្ចូលការគ្រប់គ្រងព្រៃឈើប្រកបដោយនិរន្តរភាពសម្រាប់ព្រៃសហគមន៍ និងតំបន់ដែលមានការពារដោយសហគមន៍ ទៅក្នុងគោលនយោបាយ ការធ្វើផែនការ និងការអនុវត្ត។[46]

គម្រោងដូចបានរៀបរាប់ខាងលើ គឺគ្រាន់តែជាគម្រោងមួយចំនួនដែលដកស្រង់ចេញពីគេហទំព័ររបស់នាយកដ្ឋានការប្រែប្រួលអាកាសធាតុនៃក្រសួងបរិស្ថាន និងកម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍អង្គការសហប្រជាជាតិ (UNDP) នៅកម្ពុជាប៉ុណ្ណោះ។ មានគម្រោងដ៏ទៃទៀត ដែលនឹងអនុវត្ត ដោយក្រសួងពាក់ព័ន្ធចំនួន ១០ ខាងលើ ដែលបានរៀបចំផែនការយុទ្ធសាស្រ្ត និងផែនការសកម្មភាពរួចហើយ។

[46]UNDP Cambodia website. Environment and Energy. Accessed on September 09, 2015 at: http://www.kh.undp.org/content/cambodia/en/home/operations/projects/environment_and_energy.html

ឯកសារយោង

ACT 2015. Getting Specific on the 2015 Climate Change Agreement: Suggestions for the Legal Text with Explanatory Memorandum. Accessed on August 21, 2015 at: http://www.wri.org/sites/default/files/uploads/ACT2015_LegalSuggestions.pdf

ASEAN 2009. ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint.

ASEAN Action Plan on Joint Response to Climate Change. Accessed on September 01, 2015 at: http://environment.asean.org/wp-content/uploads/2015/06/ANNEX-8-Lead-Countries-for-ASEAN-Action-Plan-on-Joint-Response-to-Climate-Change-27-March-2013.pdf

ASEAN Cooperation on Climate Change. Accessed on September 01, 2015 at: http://environment.asean.org/asean-working-group-on-climate-change/

ASEAN Cooperation on Climate Change. Accessed on September 01, 2015 at: http://environment.asean.org/asean-working-group-on-climate-change/

ASEAN Leaders' Statement on Joint Response to Climate Change. Accessed on September 10, 2015 at: http://www.asean.org/news/item/asean-leaders-statement-on-joint-response-to-climate-change

C2ES 2014. Outcomes of the UN Climate Change Conference in Lima. Accessed on August 20, 2015 at: http://www.c2es.org/international/negotiations/cop-20-lima/summary

C2ES 2014. Outcomes of the UN Climate Change Conference in Lima. Accessed on August 20, 2015 at: http://www.c2es.org/international/negotiations/cop-20-lima/summary

Green Climate Fund. Facts at a Glance. Accessed on September 1, 2015 at: http://news.gcfund.org/download/PDF/introducing-the-GCF.pdf

MoE 2006. National Adaptation Program of Action to Climate Change. Accessed on September 02, 2015 at: http://unfccc.int/resource/docs/napa/khm01.pdf

NCCC 2013. Cambodia Climate Change Strategic Plan (2014-2023). Accessed on September 08, 2015 at: http://camclimate.org.kh/en/policies/nccc-news/197-cccsp-2014-2023-kh-en-final.html

Parliament and climate change, Professional Development Program for Parliamentarians and Parliamentary Staff. Access on August 20, 2015 at: http://www.parliamentarystrengthening.org/climatechangemodule/

Preparation of a Strategic Pilot Program for Climate Resilience Project – Phase I. About us. Accessed on September 12, 2015 at: https://ppcrcambodia.wordpress.com/2012/04/20/about-us/

Raman Letchumanan (?).Is there an ASEAN policy on climate change? Accessed on September 02, 2015 at: http://www.lse.ac.uk/IDEAS/publications/reports/pdf/SR004/ASEC.pdf

RGC, Sub-Decree On The Establishment Of The National Climate Change Committee, Article 1(April 2006), 1. http://www.asianjudges.org/wp-content/uploads/2014/09/sub-decree-on-the-establishment-of-nccc-english.pdf

Speech by the IPU president, Hon. Saber Chowdhury, Accessed on August 24, 2015 at: http://www.ipu.org/splz-e/cop20/shc.pdf

Speech by the IPU president, Hon. Saber Chowdhury, Accessed on August 24, 2015 at: http://www.ipu.org/splz-e/cop20/shc.pdf

The 2015 Global Climate Legislation Study. Foreword by the President of the Inter-Parliamentary Union. Accessed on September 2, 2015 at: http://www.lse.ac.uk/GranthamInstitute/publication/2015-global-climate-legislation-study/

The 2015 Global Climate Legislation Study. Foreword by the President of the Inter-Parliamentary Union. Accessed on September 2, 2015 at: http://www.lse.ac.uk/GranthamInstitute/publication/2015-global-climate-legislation-study/

UNFCCC website. http://unfccc.int/2860.php

UNDP Cambodia website. Environment and Energy. Accessed on September 09, 2015 at: http://www.kh.undp.org/content/cambodia/en/home/operations/projects/environment_and_energy.html

What is COP21/CMP11? Paris 2015. Accessed on August 25, 2015 at: http://www.cop21.gouv.fr/en/cop21-cmp11/what-cop21-cmp11

World Bank 2009. Convenient Solutions to an Inconvenient Truth: Ecosystem-based Approaches to Climate Change. Accessed on August 27, 2015 at: http://siteresources.worldbank.org/ENVIRONMENT/Resources/ESW_EcosystemBasedApp.pdf